

Vlaams Parlement, Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan, hoorzitting n.a. v. het Klimaatarrrest van 30 november 2023 van het Hof van Beroep te Brussel: toelichting door de vzw Klimaatzaak

Brussel, Vlaams Parlement, 17 januari 2024

Mter Carole Billiet

1. De partijen in de zaak
2. Het verloop van de procedure
3. Het fundament van de rechtszaak: de kloof tussen weten en doen
4. De eis van de vzw Klimaatzaak en haar 58.500 medestanders: essentie
5. Oordeel van de Rechtbank in eerste aanleg
6. Oordeel van het Hof van Beroep
7. Geen schending van het beginsel van de scheiding der machten
8. Waarom is het Waalse klimaatbeleid wel toereikend bevonden?
9. En de EU?

1. De partijen in de zaak

1 juni 2015

- vzw Klimaatzaak
- 8.429 burgers

3 juli 2019

+ 50.164 burgers

1 juni 2015

- Belgische Federale Staat
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Vlaams Gewest
- Waals Gewest

2. Het verloop van de procedure

Juni **2015** – augustus 2018: tussengeschied over de taal van het geding

September 2018 – juni 2021: behandeling in eerste aanleg (zetel van drie rechters)

Drie conclusierondes, tot maart 2020

10 pleitzittingen: 16-26 maart 2021

Vonnis in eerste aanleg: 17 juni 2021

November 2021 – november 2023: behandeling in beroep (zetel van drie rechters)

Drie conclusierondes, tot einde juni 2023

13 pleitzittingen 14 september tot 19 oktober 2023

Arrest in beroep 30 november **2023**

Twee gerechtelijke uitspraken

Rechtbank van eerste
aanleg te Brussel, Afdeling
Burgerlijke Zaken, A.R.
2015/4585/A, 17 juni 2021,
84 p.

Hof van Beroep te Brussel,
Afdeling Burgerlijke Zaken,
2021/AR/1589-
2022/AR/737-
2022/AR/891, 30
november 2023, 160 p.

3. Het fundament van de rechtszaak: de kloof tussen weten en doen

- Schending van het recht op leven en van het recht op een gezinsleven (de artikelen 2 en 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, Rome 1950) ('EVRM')
 - Iedere verdragspartij moet deze rechten verzekeren voor eenieder die onder haar rechtsmacht valt (artikel 1 EVRM)
- Schending van de maatschappelijke zorgvuldigheidsplicht (de artikelen 1382 en 1383 van het Oud Burgerlijk Wetboek) ('BW')
 - Ook de overheid moet zich hieraan houden – Hof van Cassatie, Flandria-arrest 1920

De artikelen 2 en 8 EVRM

“Het recht van eenieder op het leven wordt beschermd door de wet. Niemand mag opzettelijk van het leven worden beroofd, tenzij bij wege van ten uitvoerlegging van een vonnis, dat is uitgesproken door een rechtbank, wegens een misdrijf waarop de wet de doodstraf heeft gesteld.”

“Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling.”

De artikelen
1382 en
1383 Oud
BW

“Elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplicht degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden.”

“Ieder is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke hij door zijn daad, maar ook voor die welke hij door zijn nalatigheid of door zijn onvoorzichtigheid heeft veroorzaakt.”

4. De eis van de
vzw
Klimaatzaak en
haar 58.500
medestanders:
essentie

Vaststellen dat het gebrek aan adequaat klimaatbeleid van de Federale Staat en de gewesten **hun recht op leven en hun recht op een gezinsleven schendt**

Vaststellen dat het gebrek aan adequaat klimaatbeleid van de Federale Staat en de gewesten **een fout uitmaakt die de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm schendt**

Aan de Federale Staat en de gewesten **een bevel opleggen tot vermindering van de broeikasgasemissies** vanuit het Belgisch grondgebied om een einde te stellen aan deze schendingen van hun rechten

5. Oordeel van de Rechtbank in eerste aanleg

Het klimaatbeleid van de Federale Staat en van de gewesten

(1) schendt het recht op leven en het recht op een gezinsleven van de eisers

en

(2) maakt een fout uit die de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm schendt

Geen
emissiereductie-
bevel

Motief: de scheiding
der machten verzet
zich tegen een
dergelijk bevel

Geen bevel: doet het er toe?

Duitsland

24 MAART 2021:
UITSPRAAK
*BUNDESVERFASSUNGSG
ERIGHT*

12 MEI 2021: VOORSTEL
TOT AMENDERING
KLIMASCHUTZGESETZ,
VAN -55% BKG NAAR -
65% BKG OP 2030

24 EN 25 JUNI 2021:
GOEDKEURING DOOR
DUITS PARLEMENT

31 AUGUSTUS 2021: IN
WERKING

België

- 17 juni 2021: vonnis rechtbank eerste aanleg Brussel
- 17 september 2021: open brief aan premier De Croo
- 17 november 2021: beroep

Le Soir: “België speelt de dode”

6. Oordeel van het Hof van Beroep

Het klimaatbeleid tot op heden van de
Federale Staat, het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest en het Vlaams
Gewest

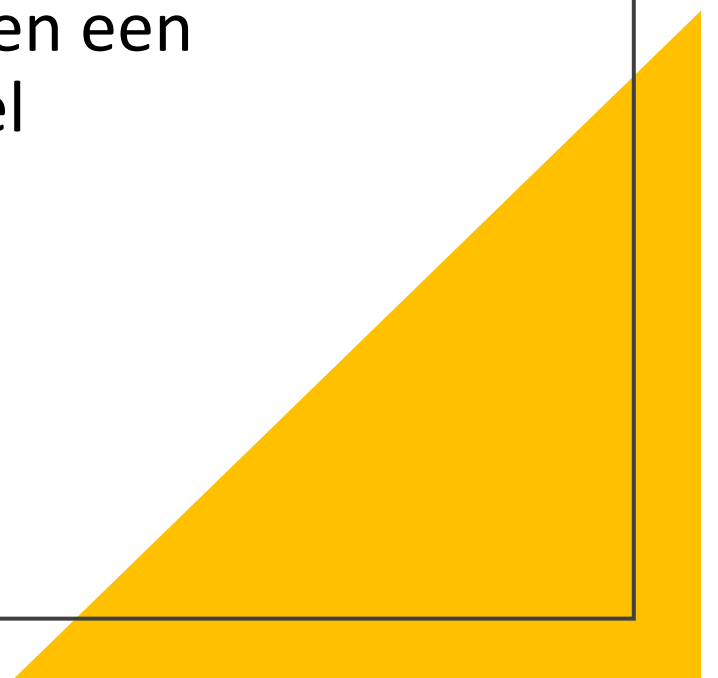
(1) **schendt** het recht op leven en het
recht op een gezinsleven van de eisers

en

(2) maakt een fout uit die de
maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm
schendt

Een
emissiereductie-
bevel aan de
Federale Staat, het
Brussels
Hoofdstedelijk
Gewest en het
Vlaams Gewest van
minstens -55% in
2030 t.o.v. 1990

De scheiding der machten
verzet zich niet tegen een
dergelijk bevel

In de woorden van het Hof

*“Bij wijze van genoegdoening voor de schadelijke gevolgen van de vastgestelde inbreuken, ter voorkoming van toekomstige en zekere schade, waarvan een deel reeds is aangericht, en ter verzekering van de doeltreffendheid van de bescherming van de artikelen 2 en 8 EVRM, **gelast** de Belgische Staat, het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, na overleg met het Waals Gewest, **passende maatregelen** te nemen **om hun bijdrage te leveren** aan de vermindering van het totale volume van de jaarlijkse broeikasgasemissies op Belgisch grondgebied met **ten minste -55 % in 2030 ten opzichte van 1990**;*

Het staat aan de door het onderhavige arrest veroordeelde verweerders om in overleg met het Waalse Gewest het door elk van hen te dragen deel vast te stellen;”

Waarbij het Hof vertrouwen geeft maar ook toekijkt

“Verzoekt de meest gerede partij om de zaak opnieuw voor het Hof te brengen zodra zij beschikt over de cijfers inzake broeikasgasemissies voor de jaren 2022 tot en met 2024 en over het meest recente bijgewerkte NEKP dat op dat moment beschikbaar is, teneinde uitspraak te doen over het verzoek om betaling van een dwangsom en over het verzoek om overlegging, onder dwangsom, van het rapport inzake broeikasgasemissies voor het jaar 2030”

7. Geen schending van het beginsel van de scheiding der machten: de motivering van het Hof in een notendop

1/ Het bevel geeft **enkel een doel** aan maar niet de maatregelen en middelen die moeten worden ingezet om dit doel te bereiken

- Rechtspraak – Cassatierechtspraak, o.m. 4 september 2014 en 1 april 2022.
- Rechtsleer (Van Drooghenbroeck, Thunis, Wuine, Lefranc, De Kezel)

2/ Een emissiereductiebevel vormt de meest geschikte maatregel om een einde te stellen aan de schendingen van het EVRM en van de maatschappelijke zorgplicht

EN

*“een vermindering van de BKG-uitstoot met - 55 % ten opzichte van 1990 tegen 2030” vormt de “**minimumdrempel** (...), waaronder België niet kan gaan zonder zowel de artikelen 2 en 8 van het EVRM als de algemene zorgplicht te schenden”*

8. Waarom is het Waalse klimaatbeleid wel toereikend bevonden?

- Decretaal vastgelegde ambities
 - Klimaatdecreet 20 februari 2014:
 - minstens -30% BKG in 2020 t.o.v. 1990
 - minstens -80 à -95% BKG in 2050 t.o.v. 1990
 - 2020: minstens -95% BKG in 2050 t.o.v. 1990
 - Ontwerp van decreet Koolstofneutraliteit [een feit op 16 november 2023]
 - Klimaatneutraliteit uiterlijk in 2050
 - 55% BKG in 2030 t.o.v. 1990
- Een decretaal georganiseerd systematisch beleid, met emissiebudgetten per budgettaire periode van vijf jaar, om die doelen te bereiken
- Resultaten die getuigen van systematisch gevoerd beleid, o.m. -38,5% in 2020 en - 38,2% in 2021 (arrest, overw. 177)

9. En de EU?

EVRM: de verplichting van de verdragsstaten om de mensenrechten te waarborgen is een eigen nationale verplichting, waartoe al onze overheden zijn gehouden

Artikelen 1382-1383 Oud BW: de verplichting tot maatschappelijk zorgvuldig gedrag is een eigen verplichting van onze overheden

Het klimaatbeleid van de Europese Unie is rechtens een minimum. De lidstaten mogen meer doen. Wat in de praktijk ook is gebeurd sedert een 15 jaar.

Voorbeeld? Uit het arrest, overw. 170

“Bovendien wordt niet betwist dat andere Europese landen sinds 2009 hun broeikasgasemissiereductiedoelstelling voor 2020 hebben verhoogd: Duitsland (40 %) (2012), Denemarken (40 %) (2013), het Verenigd Koninkrijk (35 %) (2013) en Zweden (40 %) (2009). Ook wordt niet betwist dat hun intenties zijn gerealiseerd. Volgens de inventarisatierapporten die deze landen in 2022 voor de periode 1990-2020 bij het UNFCCC-secretariaat hebben ingediend (en die kunnen worden geraadpleegd op de website van het secretariaat (www.unfccc.int) en zijn opgenomen in de bijlagen P30 tot en met P32 van het dossier van eisers in het hoofdgeding):

- emissies in Duitsland zijn in 2020 41,3% lager dan in 1990;*
- emissies in het Verenigd Koninkrijk zijn in 2020 49% lager dan in 1990;*
- emissies in Zweden zijn in 2020 36% lager dan in 1990;*
- emissies in Denemarken zijn in 2020 41,3% lager dan in 1990.”*

Dank voor de aandacht

